

História Oddelenia patológie

Prvá zmienka o stavbe pitevní s márnitou je z roku 1814, kedy bola dokončená hlavná budova "novej" nemocnice (v dnešnom areáli). Medzi oddeleniami novovzniknutej nemocnice však patológia ako samostatné oddelenie nie je a v zozname lekárov v tom čase nefiguruje žiadny patológ. Táto stavba "novej" nemocnice bola umiestnená pravdepodobne v mieste súčasného pavilónu Súdneho lekárstva a patologickej anatómie UDZS. Z ústneho podania staršej generácie lekárov vieme, že sa ojedinele aj pitvalo, boli to však klinickí lekári, ktorí vykonávali pitvu zo zaujímavosti a povšimnutiahodná je i skutočnosť, že sa pitvali deti a novorodenci.

Prvé počiatky histórie oddelenia nitrianskej patológie siahajú do jari 1958, kedy prišiel do Nitry MUDr. Kornfield, jeden z troch českých lekárov, ako výpomoc Slovensku. MUDr. Kornfield vykonával len pitvy v malej pitevní na jednom kamennom stole a za asistencie pitevného sanitára. Nevieme, či pracovisko malo už vtedy štatút prosektúry. Na jeseň 1958 z Nitry však odchádza.

Oddelenie patológie v pravom zmysle slova bolo zriadené až na jeseň v roku 1958 s príchodom MUDr. Vladimíra Dornetzhubera. Okrem starej pitevne sa zriadilo histologické laboratórium s jednou pracovňou pre primára v priestoroch bývalého očné oddelenia (kaplnka). Prevádzka bola zameraná predovšetkým na nekropsiu a v nasledujúcom roku 1959 bolo vykonaných 284 pitiev. Paralelne sa začína vykonávať aj biopsia. Keďže nitrianska nemocnica mala štatút KÚNZ, primár Dornetzhuber bol súčasne aj krajským odborníkom. Súčasťou oddelenia bolo fotolaboratórium s profesionálnym fotografom, ktoré slúžilo aj pre celú nemocnicu. Na prelome rokov 1959-60 sa zrútila stará pitevňa a v týchto priestoroch bol postavený nový pavilón. Stavba bola ukončená v roku 1961. Počas výstavby sa pitvalo v CO kryte. V roku 1962 primár Dornetzhuber odchádza z Nitry a na jeho miesto bol menovaný MUDr. Vincent Fandl. V roku 1964 primár Fandl odstupuje z postu primára zo zdravotných dôvodov. S jeho odchodom bola pozastavená biopsia a vykonávali sa len pitvy.

Tento stav trval do roku 1966, kedy bol na post primára menovaný MUDr. Alexander Čerba. S jeho príchodom sa obnovila biopsia, zaviedla sa cytológia a úspešné boli aj pokusy s elektrónovou mikroskopiou. Počas tohto obdobia sa vystriedalo na patológii veľa lekárov, a to buď ako prechodná stanica na iné, prevažne klinické pracoviská, alebo odišli na iné pracoviská patológie, či súdneho lekárstva. Medzi nimi bol aj chirurg, básnik, náboženský filozof MUDr. Pavol Strauss, ktorý si v penzijnom veku nielen privyrábal ako prosektor, ale ako sám uviedol, mnohému novému sa priučil a mnohé začal inak chápať. Vedúcou laborantkou bola Marta Matlová, po jej odchode Eva Torišková. V roku 1986 primár

Alexander Čerba z osobných dôvodov odišiel a od septembra 1986 do augusta 1987 bol poverený vedením oddelenia patológie MUDr. Ján Beňuška.

V septembri 1987 bol konkurzom uvedený do funkcie primára MUDr. Dušan Ďurčanský, CSc., ktorý prišiel z JLF UK Martin. V tomto období pracovali na oddelení patológie aj MUDr. Alexander Sládeček, MUDr. Viliam Gábriš a MUDr. Zdenka Mikle-Barátová. Vrátil sa i MUDr. Alexander Čerba a na oddelení začal pracovať i vynikajúci gynekológ a spoluzakladateľ gynekologickej onkocytológie na Slovensku MUDr. Eugen Račkovič. Toto obdobie je možné charakterizovať ako obdobie personálnej stabilizácie lekármi s atestáciou z patológie a oddelenie v plnom rozsahu napĺňa koncepciu svojho odboru. V rámci biopsie je pokrytá celá oblasť patológie a začínajú sa rozvíjať nekonvenčné histologické techniky, ako je imunohistochemia, histochemia a imunofluorescencia, ktorú zaviedla RNDr. Viola Birošová. Peroperačná biopsia sa rozšírila prakticky na všetky chirurgické odbory. Na oddelení pracuje vynikajúci stredný zdravotnícky personál s počtom 15 laborantiek. Vedúcou laborantkou bola Eva Torišková.

V roku 2003 dochádza k zmene personálnej situácie prirodzeným odchodom MUDr. Alexandra Čerbu a MUDr. Eugena Račkoviča do penzie, MUDr. Alexander Sládeček odchádza do Nových Zámok na post primára a MUDr. Viliam Gábriš odchádza na súdne oddelenie. Taktiež odchádza do dôchodku aj vedúca laborantka Eva Torišková. Nastúpili noví neatestovaní lekári so záujmom o prácu na patológii.

V januári 2004 dostalo oddelenie štatút Ústavu patológie pri UKF v Nitre a do funkcie prednostu bol uvedený doterajší primár MUDr. Dušan Ďurčanský, CSc., pričom univerzita mu prepožičala pedagogický titul hosťujúceho docenta. Táto skutočnosť znamená rozšírenie náplne o pedagogickú činnosť, a to prednášky a záverečnú skúšku z patológie. V roku 2004, zriadením UDZS, nekroptická časť patológie - pitvy prechádzajú pod gesciu Oddelenia súdneho lekárstva a patológie UDZS Nitra a lekári Oddelenia patológie FN Nitra sa venujú už iba bioptickej a cytologickej diagnostike. Imunoflorescenčné vyšetrenia po odchode RNDr. Violy Birošovej vykonával Ing. Peter Makovický, PhD. až do roku 2007.

V roku 2007 bola menovaná do funkcie vedúcej laborantky Mgr. Helena Gavurová, ktorá začala vykonávať aj imunoflorescenčné vyšetrenia po odchode Ing. Petra Makovického, PhD. V roku 2008 oddelenie úspešne získava akreditáciu podľa normy pre skúšobné laboratória ISO 17025. Po výstavbe nového pavilónu sa oddelenie v roku 2012 sťahuje do nových priestorov Liečebného pavilónu. Zároveň po 25 rokoch kontinuálnej práce z osobných dôvodov odchádza z postu prednostu i z oddelenia MUDr. Dušan Ďurčanský, CSc. Do funkcie primára bol menovaný MUDr. Alexander Sládeček, ktorý sa vrátil z postu primára z Nových Zámok. Personálna situácia lekárov bola v tomto období kritická, avšak od roku 2013 a 2014 znovu postupne nastupujú na oddelenie atestované i neatestované lekárky, čím sa personálna situácia čiastočne stabilizovala. Odchodom primára MUDr. Alexandra Sládečka do súkromného sektoru v roku 2016 stráca oddelenie štatút Ústavu patológie.

Od roku 2016 je poverená vedením oddelenia a menovaná do funkcie primárky MUDr. Monika Sekerešová, MPH, ktorá je v roku 2018 menovaná MZ SR do funkcie krajskej odborníčky pre odbor patologická anatomia v Nitrianskom samosprávnom kraji. V tomto

období sa rozširuje spektrum vyšetrení o histochémiu duodenálnych enzýmov, začína sa štandardizácia a automatizácia pracovných postupov kúpou nových automatizovaných prístrojov na farbenie a zakrývanie preparátov, obnovuje sa zastaraná prístrojová technika. Od roku 2017 okrem materiálov z FN Nitra, diagnostikujú lekári oddelenia aj materiál zo Špecializovanej nemocnice sv. Svorada n.o, Nitra Zobor a od roku 2023 aj materiál z Gastroenterologického oddelenia Kliniky Orbis, Rádiologia a.s., Nitra. Rozširuje sa spektrum cytologických vyšetrení, zavádzajú sa nové rýchle cytologické vyšetrenia počas endoskopických výkonov. Oddelenie sa stáva ekonomicky vyrovnané a generuje zisk. Stredný zdravotnícky personál je špecializovaný, s najvyšším odborným vzdelaním, ktorý pod vedením vedúcej laborantky Mgr. Heleny Gavurovej podáva kvalitné výkony. Na oddelenie sa v roku 2017 vrátil pracovať i bývalý prednosta a primár MUDr. Dušan Ďurčanský, CSc., ktorý sa s vysokou odbornosťou a so svojím brisným myslením venuje bioptickej diagnostike urologických a gynekologických materiálov a významným spôsobom sa podieľa na edukácii neatestovaných kolegyň. Všetci lekári sa zapájajú do prednáškovej a publikačnej činnosti. V septembri 2019 oddelenie získava akreditáciu podľa normy pre medicínske laboratóriá ISO 15 189. V rokoch 2019 až 2022 sa oddelenie zapojilo do pilotnej národnej štúdie MZ SR: Karcinóm rekta. Implementácia parametrických ukazovateľov hodnotenia radikality chirurgického výkonu.

V roku 2023 udelil Riaditeľ FN Nitra a Spolok lekárov Ponitrie emeritnému primárovi MUDr. Dušanovi Ďurčanskému, CSc. Cenu za celoživotnú prácu - za oddanosť patológii a výnimočný prínos k bioptickej diagnostike.

Z pohľadu sebareflexie môžeme konštatovať, že oddelenie patológie je pevným článkom najmä v diagnostickej oblasti liečebno-preventívnej činnosti FN Nitra, zvlášť v oblasti onkologických ochorení a teší sa prirodzenej odbornej a morálnej autorite, ktorá ju v systéme medicínskych odborov predučila. Víziou oddelenia do budúcnosti je digitalizácia pracovných postupov a využitie umelej inteligencie pri diagnostike.